

KAJ BO S KRŠČANSKIM NAUKOM OB NEDELJAH POPOLDNE?

Odkar so se uveljavile večerne maše, je nedeljsko popoldansko bogoslužje domala odpravljeno. Zato nastane vprašanje, kako nadomestiti krščanski nauk, ki mora biti po župnijskih cerkvah ob nedeljah popoldne. Dušni pastir se nahaja v precepu med dolžnostjo in možnostjo. Poklicna dolžnost in cerkveni zakonik mu nalagata »težko obveznost poučevati verno ljudstvo v krščanskem nauku« (can 1329). Ob nedeljah in zapovedanih praznikih, določa can 1332, mora župnik ob uri, o kateri sodi, da je bolj pripravna za udeležbo vernikov razlagati katekizem odraslim vernikom v govoru, ki je njih umevanju primeren. Ta splošni predpis cerkvenega prava škofijski predpisi precizirajo.

Duh modernega časa, ki je zajel tako mesto kot podeželje, je močno preobrazil tudi nedeljo. Naglo naraščajoča motorizacija omogoča ljudem prijetne izlete v naravo. Vse hiti iz mesta na sprehod, popoldanski izlet, športno prireditev, kopanje, obisk. Tudi dežela ne zaostaja za avtomobilsko tekmo. Poezija pod vaško lipo in v senci košatega kostanja na kmečkem dvorišču izginja, mikavnejša je poezija ceste. Cesta postaja v nedeljah torišče za enodneвно selitev narodov. Tisti pa, ki ostanejo doma, se zabavajo pri radijskem sprejemniku, gledajo televizijo ali pa si zaradi naporenega dela med tednom, zlasti v poletni vročini, privoščijo kako uro oddiha. Z eno besedo, ljudi h krščanskemu nauku neposredno po kosilu ali sredi popoldneva res ni lahko zvesti. Obisk je po večini tako slab, da se »komaj spleča še enkrat nažigati sveče in trošiti oglje«, zato so mnogi dušni pastirji odpovedali popoldansko bogoslužje in po jutranji maši zmolijo še litanije in tako je pobožnost tudi za popoldne končana. Drugi so prestavili popoldansko bogoslužje bolj proti večeru in uvedli namesto krščanskega nauka večerno mašo. Ker ljudje preživljajo danes nedeljo drugače kot nekdanj, nastane resno vprašanje, kako naj jih duhovnik poučuje v krščanskem nauku, če pa mu jih moderni čas trga iz rok?

Kljub spremenjenemu načinu življenja duhovnik ne sme prenehati s poučevanjem krščanskega nauka. Spolniti mora stanovsko dolžnost, spet pa mora iti v korak s časom in razumeti potrebe ter zahteve modernega človeka. Minili so časi, ko so ljudje, zlasti preprosti, iskali vso izobrazbo v cerkvi;

Blaže in Nežica ne marata več v nedeljsko šolo, pa tudi odrasel človek ne prenese več dolgih, še tako dobro pripravljenih govorov. Duhovnik je prisiljen iskati nova pota do ljudi. Nujnost postaja toliko večja, ker je dandanes versko znanje med ljudmi, tudi med vernimi, porazno. Duhovnik je poklican, da ohranja in poživlja vero med ljudstvom, vera pa je iz poslušanja (Rimlj 10, 17), zato mora dušni pastir za odpravljene krščanski nauk najti enakovredno nadomestilo.

Pojem »krščanski nauk« se ne krije s pojmom popoldansko bogoslužje, čeprav mnogi to bogoslužje tako imenujejo. Krščanski nauk je razlaga katoliškega katekizma v zvezi z zgodbami svetega pisma, popoldansko bogoslužje je lahko izpolnjeno s to razlago, možne pa so tudi druge oblike pobožnosti: križev pot v postu in na kvatrne nedelje, šmarnice v maju, rožni venec v oktobru, ura molitve na prve nedelje v mesecu. Navedene pobožnosti so lepe in obvezne, saj jih ukaže Cerkev. Kadar so na vrsti, naj bo krščanski nauk močno okrajšan ali pa se opusti, da se pobožnost preveč ne zavleče.

Problem nedeljskega popoldanskega bogoslužja rešuje moderno dušno pastirstvo v trojni smeri.

1.) **Popoldansko bogoslužje se vrši še vedno ob stalni uri (ob dveh, pol treh, treh popoldne), daje pa mu novo vsebino.** Za vsako nedeljo sproti je treba pripraviti majhno presenečenje. Kolikor teže je dobiti ljudi skupaj, toliko bolj se mora potruditi dušni pastir, da bo to, kar jim hoče nuditi, res privlačno, zanimivo in poučno. Popoldansko bogoslužje je najbrž samo zato tako odbijajoče, ker je preveč stereotipno in rutinirano. Pomislimo samo, kako dolgočasna je molitvena ura za tiste, ki himajo knjižic, ali rožni venec, če ga molimo vedno na enak način! Bogoslužju je treba dati živahno obliko in novo vsebino. Molitvena ura se lahko poživi s petjem, rožni venec molimo izmenično, zdaj moli desna, zdaj leva stran naprej, skrivnosti napovemo samo na začetku desetke ali jih ponovimo za vsako zdravamarijo ali jih pojemo. Primerno je tudi spremeniti vrstni red bogoslužja. Najprej naj bodo litanije z blagoslovom. Tudi pri izbiranju litanij naj bi bili bolj svobodni. Zakaj bi molili vsako nedeljo litanije vseh svetnikov, druge pa (Imena Jezusovega, sv. Jožefa) pridejo tako redko na vrsto. Po litanijah je blagoslov z Najsvetejšim. To pobožnost moderno dušno pastirstvo ohranja, četudi je udeležba še tako slaba, saj blagoslov velja tudi kraju, »varuje in ohranja naj vse, ki v tem kraju prebivajo, tudi polja in zemlje sadove«.

Neposredno po bogoslužju je krščanski nauk. Najbolje je, če se verniki zbero v veroučnem prostoru. V manjšem prostoru je laže dobiti stik s poslušalstvom, govor je bolj neposreden, posebno še, če duhovnik stoji kar med ljudmi. Pouk ne sme biti nikoli vsiljiv, pač pa vedno vabljev. Za ponazoritev mora dušni pastir porabljati vse moderne tehnične pripomočke: skioptikon, film, magnetofon. Koristne so tudi stenske slike in diagrami. Slika resnico poslušavcu zelo približava in tudi spominsko močno deluje. Ni potrebno, da bi vsako nedeljo odvili cel film, zadostuje le nekaj slik, toda te morajo pomagati besedi za odskočno desko. Ob sliki se krešejo nove misli, nauk postaja nazoren in jasen. Prav je, če zdaj pa zdaj uporabimo tudi magnetofon. Verniki naj slišijo, kakšno je bogoslužje po drugih cerkvah, zlasti koristno je, posredovati dobro zborna mašo in jih pri tem navduševati za aktivno sodelovanje pri maši. Ob poslušanju pete latinske maše se nudi lepa prilika, da vsaj na kratko kaj povemo o cerkveni glasbi. Pouk mora biti nazoren iz zanimiv. Pri opisu liturgičnih funkcij pokažimo liturgične predmete, naj jih vidijo enkrat od blizu in pri tem aludirajmo na starozavezne obredne predmete in predpise (sveti šotor, skrinja zaveze, sedmeroramni svečnik itd.) in ljudje bodo začutili do njih spoštovanje, svetost. Pri opisu kropilnega kamna se nudi lepa prilika, da blagohotno opozorimo na površno križanje z blagoslovljeno vodo, malomarno poklekovanje pri prihajanju v cerkev in odhajanju iz nje, skratka z nazornim poukom ljudi učimo tistih resnic, o katerih navadno mislimo, da so malenkosti, pa so vendarle zunanji izraz naše vernosti. Takšen pouk je mogoč samo v neposrednem stiku s publiko. Krščanski nauk se bo poživljal tudi, če bodo verniki smeli stavljati vprašanja iz zahtevati pojasnila. Prebiti je treba zid med duhovnikom in verniki in ustvariti možnost aktivnega sodelovanja (Pomislimo na sestanke Jehovinih prič!). Mnogi ne upajo javno vprašati, ker jih je sram ali pa se sramujejo vsebine vprašanja, zato je prav, če namestimo v veroučnem prostoru pisemski nabiralnik al košarico, kamor naj ljudje mečejo listke z vprašanji, na katera duhovnik odgovarja bolj proti koncu ure, na začetku le, če se zdi, da je vprašanje tako, da utegne vse zanimati. Odgovori morajo biti tehtni in brezosebni. Na taj način bo postal krščanski nauk spet privlačen. Udeleževali se ga bodo zato, ker bo poučen in hkrati družaben. Pri njem se bodo počutili kot ena družina. Takšni obliki krščanskega nauka je

uspeh bolj zagotovljen, kakor pa če bi govorili s prižnice preko glav, od duhovnika pa zahteva manj truda, saj je lažje govoriti v neposrednem stiku s poslušalci v presledkih kakor pa zdržno, brez ponazoril na prižnici.

2.) **Popoldansko bogoslužje prestavlja proti večeru.** Dušni pastir mora izbrati za krščanski nauk tak čas, da bo vsaj večini ustrezno. Paziti je treba, da nedeljsko popoldne le ni preveč razbito. Večje župnije imajo namesto popoldanskega bogoslužja večerno mašo. Ta je po mestih in turističkih krajih potrebna, vendar krščanski nauk zato ne bi smel popolnoma odpasti. V krajih, kjer je redna večerna maša, naj bi bil krščanski nauk neposredno pred mašo, maša sama pa naj bi bila brez pridige ali kvečjem pet do osem minut dolg duhovni nagovor. Nagovor bi bil namenjen tistim, ki so prišli samo k maši, za tiste pa, ki ostanejo po krščanskem nauku še v cerkvi, bi bila večerna maša s pridigo le preveč dolgo bogoslužje, pridiga pa tudi nič potrebna, ker so jo slišali že zjutraj. V župnijah pa, kjer pred večerno mašo ni krščanskega nauka, naj ga nadomesti pridiga pri maši, zato pa naj ne bo vsebinsko enaka dopoldanskim pridigam. Od dopoldanskih pridig naj se večerna razlikuje ne samo po vsebini, ampak tudi po obliki. Biti mora preprosta, poučna in praktično nazorna.

3.) **V župnijah, kjer je popoldansko bogoslužje odpravljeno, večerna maša pa ni potrebna, ker je kraj manjši in tudi krščanski nauk zvečer ne bi uspel, je nujno treba najti nadomestilo za opuščeni krščanski nauk.** Najbolj preprosto nadomestilo utegne biti kratek nagovor vsak dan neposredno pred mašo. Vsebiha tega nagovora, ki naj traja tri do pet minut, naj obravnava življenjepis svetnika dneva. Zlasti se je treba zadržati pri glavni značilnosti dotičnega svetnika in ob njej podčrtati ustrezno dogmatično in moralno resnico. Potrebno snov zato dobiš za prvo silo v brevirju, kasneje si lahko iz Življenja svetnikov sestaviš celo kartoteko, iz katere boš vsak dan črpal potrebne misli. Če pa se ti posreči dokopati do Parschevega »Das Jahr des Heiles«, imaš naenkrat gradiva dovolj. Kadar pa ni svetniškega godu, vzamemo kakšno misel iz dnevne maše, razložimo liturgične predpise o mašah, značaj cerkvenega leta. Kakšna duhovna škoda je, če razlago dnevne maše opustimo v postu! Postno bogoslužje je miselno zelo bogato in je res škoda, če gre neizrabljeno mimo nas. Pomislimo samo na sovražno nasprotje Judov do Jezusa.

V postnih mašah se to sovraštvo stopnjuje iz dneva v dan, dokler ne doseže višek na veliki petek. Če sproti opozarjamo vernike na to napetost Judov do Jezusa, jih bomo liturgično najlepše pripravili na veliki petek in veliko noč, obenem pa se nudi lepa prilika, da ob zgledu razložimo hudobijo greha, vrste grehov, opozorimo na grehe Sv. Duha, opozarjamo na kesanje in spoved. Enakovredno nadomestilo za nedeljski krščanski nauk more biti verouk za odrasle. Ta naj bo, če je mogoče, po stanovih ali pa za vse hkrati. To naj bi bila verska predavanja ali verska ljudska univerza v fari. K predavanjem je treba povabiti vse: staro in mlado. Teme morajo biti raznovrstne, vse pa aktualne. Čim opazimo, da ta ali ona tema več »ne vleče«, spremenimo temo, četudi bi bilo še potrebno o tem govoriti. Za poživitev predavanj, je treba porabljati vse moderne tehnične pripomočke, prav pa bo, če bo zdaj in zdaj prišel v faro tudi kak drug gospod, ki slovi po tej ali oni lastnosti. Pred začetkom predavanj je koristno povedati nekaj novic iz katoliškega sveta (omenujamo tudi novice iz lastne škofije in župnije), zanje so ljudje vedno dovzetni, publiko pa hkrati opozorimo, da Cerkev živi. Predavanje mora biti dobro pripravljeno, po možnosti tako, da z njim izazovemo vprašanja, ugovore, pojasnila. Kako koristno je organizirati take tečaje za zaročence, komaj moremo slutiti. V takih tečajih se vernike najlaže navduši za liturgično gibanje in pravilno vrednotenje liturgičnih funkcij. Koristna so tudi biblična predavanja, h katerim naj prihajajo s svetim pismom, da se naučijo brati sveto pismo in razumevati opombe.

Iz povedanega izhaja, da se odpira tudi modernemu dušnemu pastirju veliko možnosti za besedni apostolat. Slabo poznanje verskega bogastva in neznanje verskih resnic pri vernikih bo dušnega pastirja sililo, da bo iskal nove načine pastoracije, med najvažnejše pa sodi besedni apostolat. »Kako naj verujejo ljudje v tistega, o komer niso slišali« (Rimlj 10, 14), se sprašuje apostol Pavel in tako se mora vprašati tudi moderni dušni pastir, saj deluje v podobnem okolju kot veliki apostol narodov.

Dr. FRANCE ROZMAN